

Beyaz Fil (Elefante Blanco, 2012)
sabahın erken saatlerinde alarm yerine silah seslerinin duyulduğu, çocukların oyuncaklar yerine silahlarla oynadığı, birilerinin birilerini öldürmesinin pek şaşkınlık yaratmadığı, Buenos Aires'in varoş bir mahallesinde geçiyor. Buraya kadar her şey tamam gibi ancak başrollerde uyuşturucu satıcıları ve gangsterler yerine karşımızda iki rahip var: Julian ve Nicolas. İlk bakışta birbirleriyle pek benzer görünmeler de ikisi de "iyi bir rahip" olmaktan çok "iyi bir insan" olmanın peşinde... Julian (Ricardo Darin), uzun zamandır "Villa Virgin"de rahiplik yapmaktadır. Filmin açılış sahnesinde görüldüğü üzere hastanede bazı tetkikler yaptırır ve sonuçlar çok parlak değildir. Mahalledeki yorucu temponun yüküyle üst üste gelen amansız hastalığı onu beden ve ruhen her geçen gün yıpratmaktadır. Julian'ın dostu genç rahip Nicolas (Jeremie Renier), oraya getirilmekteki asıl amacının Julian'ın varisi olmasından habersiz, kendisini Villa Virgin'deki bu hengâmenin içinde bulur. Luciana (Martina Gusman) ise başlatılan sosyal projede rahiplerle birlikte canla başla çalışan bir kızdır. Dine düşkünlüğü, rahiplerle arkadaşlığıyla sınırlı kalsa da mahalle halkıyla yakından ilgilenmesi, kalkıştığı işi kolay kolay yarım bırakmayan azimli yapısıyla karşımıza çıkıyor.

Filme adını, 1937'de yapımına başlanan; bittiğinde civarın en büyük hastanesi olması planlanan ancak inşaatı sürekli sekteye uğrayıp sonundaysa tamamlanamadan bırakılan harabe veriyor. White Elephant metaforuyla ilgili hikâye şöyle: vakti zamanında Siam'da (eski Tayland) beyaz filler -albinolar- krallar tarafından kutsal kabul edilirmiş; yalnız kutsal olmaktan başka bir işe yaramayan bu filler beslemek açısından zahmetli olduğundan kralların haz etmediği kimselere "hediye" verilirmiş. Hikâyenin filmle ilintisine gelince, papazların da kutsal bir işi ifa ediyor olmaları, onları mükemmel varlıklar yapmıyor, tıpkı Nicolas'ın düşüğü yanılglarda gördüğümüz gibi... Trapero, filme bu adı vererek, canlıları görünüşünden ya da hakkında söylene gelen basmakalıp düşüncelerden ötürü yaftalamaya karşı çıkıyor bir nevi.

Julian, bölgedeki harabenin kör talihini yenip, Villa Virgin halkına daha yaşanabilir bir dünya kurmak için diğer kilise yetkililerine baskı yapar ve bunun sonucunda onlarla ters düşer. İnşaatın devam etmesi için gerekli olan ödemelerin gecikmesi; sorumlu olarak kilisenin devleti, devletin kiliseyi görmesi hali hazırda yaklaşmakta olan kaçınılmaz krizi tetikler. Bu sırada mahalledeki uyuşturucu satıcıları ve aileler arasındaki anlaşmazlıklar da paralel olarak gitgide çözülmez bir hal alır. Çatışmalar sırasında ölenlerin sayısının artışı, yakınları başta olmak üzere herkesi veryansın ettirir. İki rahibin karşı karşıya geldiği sahnede, Julian rahiplerin görevlerinin uyuşturucu satıcılarıyla muhattap olmamak olduğunu savunur. İşte bu sahnede, seyircinin aklına bir papazın öncelikli görevleri ne kadar kesin bir çerçeveye konabilir sorusu geliyor. Bu noktada iyi insan/iyi papaz ayrımı bir kez daha vurgulanıyor. Pablo Trapero, iyi bir insan olabilmek için nelerden fedakârlık edilebileceğine değiniyor bir papazın hayatını esas alarak.

Filmi benzerlerinden farklı kılsa, görmeğe alıştığımız geleneksel kıyafetli, kiliseden dışarı çıkmayan stoik papazlardan ziyade, halkın arasına karışmış; papazlara özgü olan beyaz yakayı bile çeteler tarafından başkalarıyla karıştırılıp öldürülmek için takmak zorunda kalan; ayinlerden çok çatışmaların ortasında kalmış bu "şahsın-a münhasır" din adamlarını ele alıyor olması. Öyle ki kendilerini tehlikenin göbeğinde bulurken bir de bakmışız ki yok oluvermiş papazların o meşhur beyaz yakaları. Tıpkı yakalar gibi papaz kimliklerini de bir yana

32. İstanbul Film Festivali: Göze Çarpanlar

birakıp yalnızca insani duygularını alıyorlar yanlarına Julian ve Nicolas. İşte tam bu sırada kafamızda çizmiş olduğumuz papaz imajından azlediyorlar kendilerini yadırgayan bakışlarımız arasında. Mahalle sakinleri de tıpkı bizim gibi ilk etapta yeni papazın kim olduğunun ayırdına varamıyor.

İnancını kaybetmekle burun buruna gelen genç rahip Nicolas'ın Luciana'ya kendini tereddütsüz koy vermesi insana iyi bir rahibin nasıl olması ya da olmaması gerektiğini bir kez daha sorguluyor. Tam da Nicolas'ı, şehvetine yenik düştüğü o sahnenin ardından yargılayıp, üzerine hayatını kurduğu değerlerden bu kadar çabuk vazgeçtiği için suçlayacakken, sırtını çevirdiği dini değerler karşısındaki mahcubiyetini, gözünden süzülen bir damla gözyaşında görüyoruz adeta. Pablo Trapero, böyle acımasız bir yerde insanın uğruna hayatını şekillendirdiği değerlere ne kadar bağlı kalabileceğini akla getirirken, işlemin sağlamlasında tökezletiyor kahramanları. Çünkü sağlamada evdeki hesap çarşıya uymuyor; bir tarafa üzerine iliştilmiş saygınlığın altında ezilmeyi reddedip, doğru olduğuna inandığı şeylerin yolundan giden Nicolas; diğer tarafta ise saygınlığına bir kalkanmışçasına sınıksız sarılıp aklının ne söylediğine kulak tıkayan Julian... Sosyal normların bireyler için biçtiği görevleri enine boyuna düşündürmesi açısından filmin oldukça başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Mahallede çıkan çatışmada ölen çocuğun cenazesinde ağlayan kadının sözleri geliyor akla: “Tanrı nerede şimdi, bilmek istiyorum.” İnsanların çaresizlik karşısında sığınacak liman olarak akıllarına dini getirmeleri; Tanrı'nın varlığını biraz da sitemkâr bir şekilde sorgulamaları, dramatize edilmeden aktarılmış. Bu özelliği, *Beyaz Fil*'i benzerlerinden ayırmış diyebiliriz. Müziklere gelince, sıkça kullanılmamakla birlikte zaman zaman kulağına çalınan hareketli İspanyolca şarkılar filmin genel atmosferiyle fark edilir bir tezat oluştursa da filme yerinde bir denge kattığını söyleyebiliriz. Ne de olsa hiçbir şey sadece kötü ya da sadece mükemmel gitmez hayatta, Villa Virgin sakinleri de yaşanan acıların ardından gülümsemek için bir sebep buluyorlar en azından. Tüm yönleriyle alışılmamış bir çizgide

yürüyor *Beyaz Fil*.

Filmde dikkati çeken diğer detaylardan bahsetmek gerekirse, filme genel olarak hâkim olan yağmurlu, kasvetli hava Villa Virgin halkının bitmek bilmeyen çatışmalardaki sıkışmışlığını pekiştiriyor. İzleyiciyi kısa da olsa Arjantin'in huzurlu ve sakin göl manzaralarında gezintiyi çıkarıyor film. Belki halkın onca badireler atlatıp yaşadıkları yeri terk etmeyip, bu yeri çekilebilir kılmasının nedeni bu manzaradır, kim bilir... Ayrıca, Hristiyanlıkta suyun arınma, temizlenme, yeniden doğma anlamlarına geldiğini de düşünürsek, filmin üzerinde durduğu temaları göz önüne aldığımızda, çekimler için daha uygun bir hava olamazdı herhalde... Diğer bir ayrıntı; hikâyenin aslında 1974 yılında öldürülen Carlos Mujika adında bir papaza ithaf edilmesidir, tek fark Mujika'nın filmdeki aksi Julian ve Nicolas'ta vücut bulmuş. Filme adını veren meşhur hastane yıkıntısına çok fazla vurgu yapılmıyor, dolayısıyla yıkıntıyla ilgili akılda kalan sahneler yok gibi. Ancak Trapero'nun istediği, insanların ne için mücadele ettiğinden çok nasıl mücadele ettiğinin altını çizmek... Filmin belki de en anlamlı sahnelerinden biri de son sahnede Nicolas'ın elindeki haçla oynaması ki film boyunca içinde yaşadığı tüm çatışmaları ve gelgitleri özetler nitelikteydi. Julian'ın Nicolas'a zorluklar karşısında pes etmemeyi öğütleyen sözleri ise kendi hayatını anlatıyor gibi: “Şehit olmak kolaydır, kahraman olmak da öyle... En zor olanı yaptığının anlamsız olduğunu bilerek her gün onun için çalışmaktır.”

Julian rolüyle karşımıza çıkan Ricardo Darin'inki ile karşılaştırıldığında biraz yavan kalsa da Jeremie Renier (Nicolas) bize biraz acemi biraz da aykırı/aşık bir papaz portresi çiziyor. Yine de insan Ricardo Darin'in Beyaz Fil'deki performansını, başrolünü üstlendiği bol ödüllü “*duygusal anlamda nüfuzlu*” *XXY* filmi ile karşılaştırmadan edemiyor.

İldem Turan